

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
SƏHIYYƏ NAZİRLİYİNİN KOLLEGIYASI
QƏRAR

№ 26

29 may 2015-ci il

“Nikaha daxil olan şəxslərin tibbi müayinəsi ilə bağlı “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişikliklərin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 15 dekabr tarixli 389 nömrəli Fərmanının icrası barədə

Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Kollegiyası nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibbi müayinədən keçmə qaydaları barədə məruzəni dinləyərək qeyd edir ki, Azərbaycan talassemiyasının geniş yayılmış ölkələri sırasındadır.

Belə ki, respublika əhalisinin hər 12 nəfərindən biri talassemiyanın daşıyıcısıdır və hər il ölkəmizdə 300-dən artıq talassemiyalı uşaq anadan olur. Talassemiyalı xəstələrin sayı isə 3000-nə çatmışdır.

Son illər talassemiya ilə mübarizə istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir. 2005-ci ilin may ayında “Hemofiliya və talassemiya irsi qan xəstəliklərinə düçar olmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir.

18 yanvar 2006-cı il tarixində Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən “Hemofiliya və talassemiya irsi qan xəstəliyi üzrə Dövlət Proqramı” təsdiq edilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə 2009-cu ildə Respublika Talassemiya Mərkəzi yaradılmışdır.

Respublika Talassemiya Mərkəzinin yaradılması nəticəsində talassemiyalı xəstələrin müalicəsinin müasir səviyyədə aparılmasına nail olunmuş, onların donor qanına və dəmirqovucu dərman preparatlarına olan ehtiyacı tam təmin olunmuşdur.

Görülən tədbirlər nəticəsində talassemiyalı xəstələrin normal həyat fəaliyyətinin təmin olunmasına, bu xəstəlikdən əlillik və ölüm hallarının azaldılmasına nail olunmuşdur.

Respublika Talassemiya Mərkəzində talassemiyanın radikal müalicə üsulu olan sümük iliynin köçürülməsi əməliyyatları da yerinə yetirilir. Belə ki, ötən il 10 xəstəyə, 2015-ci ilin 5 ayı ərzində isə 7 xəstəyə sümük iliynin köçürülməsi əməliyyatı uğurla aparılmışdır.

Eyni zamanda, 10 fevral 2015-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidenti yenidən “Talassemiya ilə mübarizəyə dair 2015-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi haqqında” Sərəncam imzalamışdır.

Bütün bunlara baxmayaraq, xəstələrin sayı getdikcə artdığından, hazırkı dövrdə əhali arasında talassemiyanın qarşısının alınması istiqamətində kompleks tədbirlərin aparılmasına zərurət yaranmışdır.

Sağlam ailənin formalaşması, maarifləndirmə, xüsusilə risk qruplarının müəyyən edilməsi üçün nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin icbari tibbi müayinədən keçirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev 17 oktyabr 2014-cü il tarixində “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişikliklərin edilməsi haqqında” Qanun və 15 dekabr 2015-ci ildə isə bu qanunun tətbiqi barədə müvafiq Fərman imzalamışdır.

Fərmana əsasən nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin icbari tibbi müayinədən keçmələri ilə bağlı tələblər 2015-ci il iyunun 1-dən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 aprel 2015-ci il tarixli 122 nömrəli qərarı ilə artıq: “Nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibbi müayinədən keçməli olduğu xəstəliklərin Siyahısı”, “Nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibbi müayinədən keçmə Qaydası” və “Nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibbi müayinədən keçdiklərini təsdiq edən arayışın forması” təsdiq edilmişdir.

“Nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibbi müayinədən keçmə Qaydası” sağlam ailənin formalaşması üçün şəraitin yaradılması, irsi xəstəliklə və anadangəlmə inkişaf qüsuru ilə uşaqların doğulmasının qarşısının alınması məqsədi ilə hazırlanmışdır.

Nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin hər biri talassemiya, İİV/QİÇS və sifilis xəstəliklərinə görə tibbi müayinədən keçməlidirlər.

Tibbi müayinədən sonra, nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərə müayinənin nəticəsi barədə ayrı-ayrılıqda məlumat verilir və buna uyğun olaraq onlara tibbi-genetik, tibbi-psixoloji və ailənin planlaşdırılması məsələləri üzrə məsləhətlər verilir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 aprel 2015-ci il tarixli 122 nömrəli qərarına əsasən, nikaha daxil olmaq istəyən tərəf tibbi müayinənin nəticəsi barədə digər tərəfi məlumatlandırır və yalnız yazılı razılıqlarına əsasən cütlüyə birlikdə həkim məsləhəti verilə bilər. Tibbi müayinənin nəticələri nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərə yazılı formada təqdim edilməklə rəsmiləşdirilir.

Tibbi müayinənin keçirilməsinə, habelə məsləhətlərin verilməsinə və qeydiyyatın aparılmasına nəzarət tibb müəssisəsinin bilavasitə rəhbəri tərəfindən həyata keçirilməlidir.

Tibbi müayinənin keçirilməsi və məsləhətlərin verilməsi pulsuz aparılır.

Nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələrinə təqdim edilməsi üçün tibbi müayinədən keçdiklərini təsdiq edən arayış verilir. Arayışda müayinənin nəticələri əks olunmur.

Tibbi arayış nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibb müəssisəsinə müraciət etdiyi gündən sonra iki həftə ərzində verilməlidir. Veriləcək tibbi arayışın etibarlılıq müddəti bir aydır.

Bu mühüm və dövlət əhəmiyyətli vəzifənin yerinə yetirilməsi üçün Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən ciddi hazırlıq işləri aparılmışdır.

Belə ki, nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibbi müayinəsinin həyata keçirilməsinə cəlb edilən səhiyyə müəssisələri və onların vəzifələri müəyyən edilmişdir.

Bu tədbirləri Azərbaycan Respublikasının regionlarında rayon mərkəzi xəstəxanalarının, şəhər səhiyyə şöbələrinin əvvəlcədən müəyyən edilmiş tibb müəssisələri, Bakı şəhərində hər inzibati rayonda təyin olunmuş poliklinikalar, B.Eyvazov adına Elmi-Tədqiqat Hematologiya və Transfuziologiya İnstitutunun Mərkəzi Qan Bankı və onun şəhər (rayon) bölmələri, Respublika Perinatal Mərkəzi həyata keçirəcəklər.

Proqrama cəlb olunan bütün rayon və şəhər səhiyyə müəssisələri yerlərdə skrining aparılması üçün hematoloji analizator, reaktivlər və müvafiq ləvazimatlarla təmin olunmuşlar. Götürülmüş qan nümunələrinin Bakı şəhərinə çatdırılması üçün Xüsusi Qan Xidməti avtomobilləri ayrılmış və marşrutları müəyyən edilmişdir.

Eyni zamanda, B.Eyvazov adına Elmi-Tədqiqat Hematologiya və Transfuziologiya İnstitutunda talassemianın profilaktikası şöbəsi yaradılmışdır və talassemianın təsdiqedic müayinələrinin keçirilməsi üçün müasir standartlara uyğun bütün lazımi laborator avadanlıq və kadrlarla təmin olunmuşdur.

Səhiyyə Nazirliyinin 25.07.2014-cü il tarixli 77 nömrəli “Hematoloji xidmətin təkmilləşdirilməsi barədə” əmrinə uyğun olaraq rayon mərkəzi xəstəxanalarında və şəhər səhiyyə idarələrinin müəyyən olunmuş tibb müəssisələrində hematoloji kabinetlər yaradılmışdır.

Yaradılan kabinetlərin həkimləri müvafiq təlim kurslarında iştirak etmiş və həmçinin B.Eyvazov adına Elmi-Tədqiqat Hematologiya və

Transfuziologiya İnstitutunda nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin icbari tibbi müayinədən keçmə qaydaları ilə bağlı təlimə cəlb olunmuşlar. Bu müəssisələrin laboratoriya həkimləri üçün yerlərdə skrining testlərin aparılması üzrə müvafiq təlim keçirilmişdir.

2013-2014-cü illərin statistikasına görə bir ilə orta hesabla respublikada 85-90 min nikah qeydə alınır. Bu isə 170-180 min şəxsin müayinə olunması deməkdir. Bunlardan təxminən 24%-i Bakı şəhərinə, qalan 76% -i isə respublikanın digər regionlarına aiddir.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Kollegiyası

QƏRARA ALIR:

1. “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişikliklərin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 17 oktyabr tarixli 1080-IVQD nömrəli Qanununun tətbiqi ilə bağlı bəzi normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin tibbi müayinədən keçirilməsinin təşkilində rəhbər tutulsun.

2. Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyində olan müəssisələrin rəhbərlərinə tapşırılsın:

2.1. təhkim edilmiş ərazidə nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin qan nümunələrinin alınmasını, nişanlanmasını, qeydiyyatdan keçirilməsini və talassemiyanın daşıyıcılığı üzrə skrining müayinələrinin aparılması təşkil edilsin;

2.2. skrining zamanı talassemiya daşıyıcılığına şübhəli şəxslərin qan nümunələrinin, İİV/QİÇS və sifilis müayinələrinin aparılması üçün qan nümunələrinin müəyyən edilmiş temperatur rejimində saxlanılmasını və xüsusi termokonteynerlərdə B.Eyvazov adına Elmi-Tədqiqat Hematologiya və Transfuziologiya İnstitutuna göndərilməsi təmin edilsin;

2.3. müayinənin nəticələri ilə bağlı nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərə tibbi-genetik məsləhət verilməsi təmin edilsin;

2.4. nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərə nikahqabağı tibbi müayinədən keçmələri barədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə təsdiq edilmiş formada arayışın verilməsi təmin edilsin;

3. B.Eyvazov adına Elmi-Tədqiqat Hematologiya və Transfuziologiya İnstitutunun direktoru Z.Əlimirzəyevaya tapşırılsın:

3.1. qan nümunələrinin təyin olunmuş marşrutlarla işləyən xüsusi qan xidməti avtomobilləri vasitəsi ilə çatdırılması təmin edilsin;

3.2. regionların hematoloji kabinetlərindən və institutun Mərkəzi Qan Bankının şəhər (rayon) bölmələrindən daxil olmuş qan nümunələrinin təsdiqedici testlərlə müayinəsi təmin edilsin;

3.3. təsdiq edilmiş müayinə cavablarının regionlara çatdırılması təmin edilsin;

3.4. nikaha daxil olmaq istəyən şəxslərin hər ikisi daşıyıcı olan ailələrdə Respublika Perinatal Mərkəzi tərəfindən göndərilmiş döl materialının molekulyar-genetik müayinəsinin aparılması təmin edilsin;

3.5. kütləvi informasiya və digər vasitələrdən istifadə edərək əhalinin talassemiya xəstəliyi ilə bağlı maarifləndirilməsi təmin edilsin.

4. Respublika Perinatal Mərkəzinin direktoru S.Məmmədovaya tapşırılsın ki, prenatal diaqnostikanın aparılması üçün risk qrupundan olan hamilə qadınlardan hamiləliyin birinci trimestrində döl materialının alınması təmin edilsin.

5. Qərarın icrasına nəzarət nazir müavini Nigar Əliyevaya həvalə edilsin.

**Kollegiyanın sədri,
Nazir**

Oqtay Şirəliyev

Kollegiyanın məsul katibi

Nərgiz Şahbazova